

บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการยกระดับคุณภาพชีวิตคนพิการ:
กรณีศึกษาในเขตอำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา

The Role of Local Administrative Organizations in Enhancing the
Quality of Life of Persons with Disabilities: A Case Study of Phimai
District, Nakhon Ratchasima Province

กนกจันทร์ จันทรวารีย์¹ และชัยรัตน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง²

Kanokchan Chantharawaree¹ and Chairat Wongkitrungruang²

สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Social Development and Administration Program, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University.

ที่อยู่ E-mail: Kanokchan.C@ku.th

Received: December 09, 2025

Revised: December 30, 2025

Accepted: December 31, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานโดยรวมเกี่ยวกับ คนพิการ เพื่อศึกษาการดำเนินงานด้านคนพิการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักประกอบด้วยผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานด้านคนพิการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนผู้นำชุมชนหรืออาสาสมัครที่เกี่ยวข้องกับงานด้านคนพิการ รวมทั้งสิ้น 15 คน จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 5 แห่ง ซึ่งได้รับการคัดเลือกจากพื้นที่ที่มีความเข้มแข็งในการดำเนินงาน ได้แก่ ตำบลกระเบื้องใหญ่ สัมฤทธิ์ ชีวาน กระซอน และรังกาใหญ่ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ทั้งนี้ข้อมูลที่ได้ถูกนำมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการศึกษาพบว่า จำนวนคนพิการในแต่ละพื้นที่มีจำนวนและลักษณะที่แตกต่างกัน โดยส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุที่มีภาวะร่างกายเสื่อมสมรรถภาพ มีความพิการทางการเคลื่อนไหว และมีความพิการจาก โรคเรื้อรังและอุบัติเหตุ ซึ่งประชาชนในพื้นที่ตระหนักรู้สิทธิและเข้าร่วมลงทะเบียนเพื่อรับสวัสดิการมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพยายามสนับสนุนคนพิการผ่านการจัดสวัสดิการและบริการต่าง ๆ อย่างครบถ้วน

ข้อเสนอแนะ คือ ควรเน้นการจัดตั้งและเพิ่มประสิทธิภาพของศูนย์บริการคนพิการ เพิ่มบุคลากรพร้อมอบรมอาสาสมัครในชุมชนให้มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน พัฒนาระบบฐานข้อมูลและระบบแจ้งเตือนสิทธิ ปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้ปลอดภัยและเหมาะสม

คำสำคัญ: แนวทางการส่งเสริม, สวัสดิการสังคม, คุณภาพชีวิต

Abstract

This qualitative research aimed to study the overall basic information on disabled people of local administrative organizations in Phimai District, Nakhon Ratchasima Province, to study the operations of disabled people of local administrative organizations in Phimai District, Nakhon Ratchasima Province. The main informants consisted of executives and officers responsible for disabled people of local administrative organizations, as well as community leaders or volunteers involved in disabled people, totaling 15 people from 5 local administrative organizations, selected from areas with strong operations, namely, Tambon Krabueang Yai, Samrit, Chiwan, Krasorn, and Rang Ka Yai. The data collection tool was a semi-structured interview form. The obtained data was analyzed using a descriptive analysis method.

The results of the study found that the number and characteristics of disabled people in each area were different. Most of them were elderly people with physical disabilities, mobility disabilities, and disabilities from chronic diseases and accidents. People in the area were more aware of their rights and continuously registered to receive welfare. Local administrative organizations tried to support disabled people by providing comprehensive welfare and various services.

Recommendations include Emphasizing the establishment and increasing the efficiency of disabled service centers, increasing personnel and training volunteers in communities to have specialized knowledge and expertise, developing a database system and rights notification system, and improving the environment to be safe and suitable.

Keywords: Guidelines for promotion, social welfare, quality of life

บทนำ

การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการเป็นภารกิจสำคัญของรัฐในการสร้างสังคมที่มีความเสมอภาคและเป็นธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา ประเทศไทยได้มีความตื่นตัว ในการจัดทำกลไกทางกฎหมายและนโยบายเพื่อคุ้มครองสิทธิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของคนพิการ อย่างจริงจัง พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ถือเป็นกฎหมายฉบับสำคัญที่กำหนดให้ การดูแลคนพิการเป็นภารกิจของรัฐทุกระดับ พร้อมวางหลักการเรื่องการไม่เลือกปฏิบัติ การเข้าถึงสวัสดิการ และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม (พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ, 2550) ต่อมาใน พ.ศ. 2556 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมในประเด็นการเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ ตามความ จำเป็นพิเศษ ตลอดจนการสนับสนุนองค์กรด้านคนพิการให้มีบทบาทในการพัฒนาเชิงพื้นที่ (พระราชบัญญัติ ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ (ฉบับที่ 2), 2556)

แนวนโยบายดังกล่าวสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ที่กำหนดให้รัฐ ต้องดำเนินการเพื่อให้คนพิการสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ และให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีบทบาทในฐานะผู้จัดบริการสาธารณะที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2560) ด้วยเหตุนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงได้รับการยกระดับให้เป็นหน่วยงาน แนวหน้าที่มีหน้าที่ ทั้งในการเก็บรวบรวมข้อมูล การจัดบริการ และการประสานความร่วมมือกับภาคีต่าง ๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพ ชีวิตของคนพิการอย่างรอบด้าน (พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล, 2537; พระราชบัญญัติเทศบาล, 2496)

อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานในระดับพื้นที่ยังคงพบข้อจำกัดหลายประการ เช่น งบประมาณที่จัดสรรไม่ เพียงพอต่อจำนวนคนพิการที่เพิ่มขึ้น บุคลากรที่ขาดความรู้เฉพาะทาง และระบบฐานข้อมูลที่ยังไม่สามารถ รองรับบริการวางแผนเชิงนโยบายได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ แห่งชาติ, 2557) โดยเฉพาะในเขตชนบทหรือพื้นที่ห่างไกล ซึ่งประชากรกลุ่มเปราะบางมีแนวโน้มที่จะเข้าไม่ถึง บริการของรัฐมากกว่าพื้นที่เมือง

ข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2565) พบว่า ประเทศไทยมีจำนวนคนพิการประมาณ 4.19 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 6.0 ของประชากรทั้งหมด โดยความพิการส่วนใหญ่เป็นผลมาจากโรคเรื้อรัง ความ เสื่อมสภาพตามวัย และอุบัติเหตุ ซึ่งกระจายอยู่ในพื้นที่ชนบทเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้ ความพิการก่อให้เกิด ปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมในระดับครัวเรือนและชุมชน เช่น รายได้ไม่เพียงพอ ที่อยู่อาศัยไม่เหมาะสม การ ขาดโอกาสทางการศึกษาและอาชีพ และการเข้าถึงสวัสดิการสังคมที่ไม่ทั่วถึง (นุชประภา โมกข์ศาสตร์, 2565)

ในบริบทของจังหวัดนครราชสีมา “อำเภอพิมาย” เป็นหนึ่งในพื้นที่ที่มีจำนวนคนพิการกระจายอยู่ ในหลายตำบล ทั้งในเขตเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล ข้อมูลเบื้องต้นชี้ให้เห็นว่าองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นในพื้นที่มีความพยายามในการดำเนินงานด้านคนพิการผ่านการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น การจัดตั้ง ศูนย์บริการคนพิการ และการประสานความร่วมมือกับอาสาสมัครชุมชนเพื่อให้บริการเชิงรุก อย่างไรก็ตาม ยัง ขาดข้อมูลเชิงประจักษ์ที่แสดงให้เห็นถึงสภาพพื้นฐานของคนพิการในแต่ละพื้นที่ ตลอดจนแนวทางการบริหาร จัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละแห่งอย่างชัดเจน

จากเหตุผลดังกล่าว บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานโดยรวมเกี่ยวกับ คน พิการ และเพื่อศึกษาการดำเนินงานด้านคนพิการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ดังกล่าว โดยมุ่งหวัง ให้ผลการศึกษาสามารถเป็นกลไกสนับสนุนการออกแบบนโยบาย การบริหารจัดการ และการพัฒนาระบบ การดูแลคนพิการในระดับท้องถิ่นได้อย่างเป็นระบบ มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่จริง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานโดยรวมเกี่ยวกับคนพิการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขต อำเภอ พิมาย จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาการดำเนินงานด้านคนพิการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอพิมาย จังหวัด นครราชสีมา

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต

แนวคิดเรื่องคุณภาพชีวิต (Quality of Life) เป็นกรอบวิเคราะห์ที่สำคัญในการประเมินความเป็นอยู่ของบุคคล โดยองค์การอนามัยโลก (World Health Organization, 2012) ให้คำนิยามคุณภาพชีวิตว่า เป็นการรับรู้ของบุคคลต่อสถานะของตนเองในด้านกายภาพ จิตใจ ความสัมพันธ์ทางสังคม และสิ่งแวดล้อม ในบริบทของวัฒนธรรมและระบบคุณค่าที่ตนดำรงอยู่ องค์ประกอบหลักของคุณภาพชีวิตตาม WHOQOL-BREF ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม (World Health Organization, 2020b)

ในบริบทของการส่งเสริมคุณภาพชีวิตคนพิการ แนวคิดของ Maslow's Hierarchy of Needs ก็มีความสอดคล้อง โดยเสนอว่ามนุษย์มีลำดับความต้องการจากพื้นฐานไปสู่ขั้นสูง ได้แก่ ความต้องการทางกายภาพ ความปลอดภัย ความรักและการเป็นส่วนหนึ่ง การได้รับการยอมรับ และการพัฒนาตนเอง (เมธาหรือเมทาธิป, 2560) ซึ่งสอดคล้องกับการที่คนพิการต้องได้รับการสนับสนุนเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างปกติในแต่ละลำดับขั้น โดยเฉพาะการเข้าถึงบริการพื้นฐานและสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย

แนวคิดเหล่านี้มีความสำคัญต่อการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของคนพิการ และการออกแบบการดำเนินงานด้านคนพิการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยใช้เป็นกรอบในการประเมินว่าบริการและการจัดการในพื้นที่สามารถตอบสนองต่อองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตได้ครบถ้วนหรือไม่

2. แนวคิดเกี่ยวกับความพิการและการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ

องค์การอนามัยโลก (World Health Organization, 2020a) นิยามความพิการว่าเป็นปรากฏการณ์ที่มีความซับซ้อน เกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างความบกพร่องของบุคคลกับข้อจำกัดทางสิ่งแวดล้อมและสังคม การจัดอุปสรรคทางสังคมและการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมจึงเป็นหัวใจของการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ในบริบทของประเทศไทย พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ให้คำนิยาม "คนพิการ" ว่าเป็นผู้ที่มีข้อจำกัดในการทำกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการมีส่วนร่วมทางสังคม อันเนื่องมาจากความบกพร่องด้านร่างกาย จิตใจ หรือสติปัญญา ซึ่งต้องได้รับความช่วยเหลือหรือ สิ่งอำนวยความสะดวกบางประการเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างเท่าเทียมกับผู้อื่นในสังคม (พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ, 2550)

นอกจากนี้ ผลการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2565) ยังสะท้อนว่าคนพิการส่วนใหญ่ ในประเทศไทยประสบปัญหาในด้านรายได้ ที่อยู่อาศัย การเข้าถึงการรักษาพยาบาล และโอกาสทางการศึกษา โดยเฉพาะในเขตชนบท ปัญหาเหล่านี้ตอกย้ำถึงความจำเป็นในการพัฒนาระบบข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับคนพิการในระดับพื้นที่ให้ครอบคลุมและแม่นยำ ซึ่งจะเป็กรากฐานสำคัญสำหรับการวางแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เหมาะสมและตอบสนองต่อบริบทท้องถิ่น

3. แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินงานด้านคนพิการ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ถือเป็นกลไกภาครัฐที่มีบทบาทใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด โดยเฉพาะในเรื่องการจัดบริการสาธารณะ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และการส่งเสริมสวัสดิการชุมชน

พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 (แก้ไขเพิ่มเติม) ได้กำหนดให้อปท. มีหน้าที่ในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของคณพิการ ผู้สูงอายุ เด็ก และผู้ด้อยโอกาสในเขตพื้นที่ของตน (พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล, 2537; พระราชบัญญัติเทศบาล, 2496)

สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ (2557) ระบุว่า อปท. มีบทบาทสำคัญ ในการจัดทำฐานข้อมูลคนพิการ การจัดตั้งศูนย์บริการคนพิการระดับตำบล การสนับสนุนกิจกรรมฟื้นฟูอาชีพ และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครในชุมชน อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานดังกล่าวยังมีข้อจำกัด ในด้านงบประมาณ บุคลากร และการจัดการข้อมูล ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการให้บริการอย่างทั่วถึงและยั่งยืน

จากแนวคิดและข้อค้นพบข้างต้นชี้ให้เห็นว่า การศึกษาทั้งในด้านข้อมูลพื้นฐานของคนพิการและ บทบาทของอปท. ในพื้นที่เฉพาะอย่างอำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง ในการสะท้อนบริบทจริงและใช้เป็นแนวทางพัฒนาระบบบริหารจัดการคนพิการในระดับท้องถิ่น ให้มีประสิทธิภาพ ยิ่งขึ้น

4. นโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ

ประเทศไทยมีพัฒนาการทางนโยบายและกฎหมายด้านคนพิการอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะ พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ซึ่งกำหนดสิทธิขั้นพื้นฐานของคนพิการ ในการเข้าถึงบริการ การศึกษา การประกอบอาชีพ และการมีส่วนร่วมในสังคมอย่างเสมอภาค พร้อมทั้ง ห้าม การเลือกปฏิบัติและเน้นการสนับสนุนการดำรงชีวิตอย่างอิสระในชุมชน (พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนา คุณภาพชีวิตคนพิการ, 2550) การแก้ไขเพิ่มเติมในฉบับที่ 2 พ.ศ. 2556 เน้นย้ำให้มีการจัดตั้งศูนย์บริการคน พิการและขยายขอบเขตบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการสนับสนุนคนพิการในพื้นที่ (พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ (ฉบับที่ 2), 2556) ทั้งนี้ รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 71 ยังระบุให้รัฐมีหน้าที่ดูแลกลุ่มเปราะบาง โดยให้องค์กรปกครอง ส่วน ท้องถิ่นสามารถออกข้อบัญญัติและนำนโยบายไปปฏิบัติในพื้นที่ของตนเองได้อย่างมีอิสระ (รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย, 2560)

นโยบายและกฎหมายเหล่านี้จึงมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น ทั้งในด้านการเก็บข้อมูล การให้บริการ และการวางแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการในพื้นที่ รวมถึงการจัดทำฐานข้อมูลพื้นฐานและแนวทางในการระบุความต้องการจำเป็นเฉพาะของแต่ละบุคคล

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านคนพิการในหน่วยงานขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นทั้ง 5 แห่ง ประกอบด้วยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ซึ่งใช้วิธีการคัดเลือกแบบ เจาะจง (Purposive Sampling) จากแต่ละพื้นที่ศึกษา 5 แห่ง แห่งละ 3 คน รวมทั้งสิ้น 15 คน ได้แก่

- ผู้บริหารหรือเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบงานด้านคนพิการ จำนวน 2 คน ได้แก่ นายก/รองนายก/ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 คน และเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบงานด้าน คน พิการ จำนวน 1 คน

- ผู้นำชุมชนหรืออาสาสมัครในพื้นที่ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับคนพิการ จำนวน 1 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือหลัก 2 ประเภท ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่ง โครงสร้าง เพื่อสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านสวัสดิการและอุปสรรคขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น โดยใช้คำถามปลายเปิดซึ่งเอื้อต่อการวิเคราะห์เชิงลึก และผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดย ผู้ทรงคุณวุฒิก่อนนำไปใช้จริง นอกจากนี้ยังใช้แบบบันทึกการสังเกตเป็นเครื่องมือประกอบ เพื่อเก็บข้อมูลจาก สถานการณ์จริงในพื้นที่ เช่น สภาพแวดล้อม ความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวก และพฤติกรรม การ ให้บริการของเจ้าหน้าที่ โดยใช้การสังเกตแบบไม่เป็นทางการเพื่อเสริมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การรวบรวมข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการทั้งการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคลกับผู้ที่เกี่ยวข้องในงานด้านคนพิการขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นทั้ง 5 แห่ง โดยประกอบด้วยผู้บริหารหรือเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบงานด้าน คนพิการจำนวน 2 คน และผู้นำชุมชนหรืออาสาสมัครในพื้นที่ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับคนพิการอีก 1 คน โดยใช้ คำถามแบบปลายเปิดในลักษณะสนทนาอย่างเรียบง่าย ไม่เคร่งครัดในขั้นตอนและลำดับคำถาม เพื่อให้ ผู้ถูก สัมภาษณ์รู้สึกเป็นกันเองและไม่อึดอัด รวมถึงดำเนินการสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายในระหว่าง การ สัมภาษณ์โดยใช้วิธีสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ซึ่งเป็นการสังเกตพฤติกรรมที่เป็นธรรมชาติที่สุดโดยไม่ให้ ผู้ถูก สัมภาษณ์ทราบหรือรู้สึกตัว เพื่อสร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลายและลดความประหม่า โดยผู้วิจัยได้พูดคุยอย่าง เป็นกันเองและปรับเปลี่ยนภาษาถิ่นตามความเหมาะสม เพื่อเสริมสร้างความคุ้นเคยและความไว้วางใจ การ ดำเนินการทั้งสองวิธีนี้ร่วมกันช่วยให้ได้ข้อมูลที่เป็นธรรมชาติและครอบคลุมพฤติกรรมและปฏิสัมพันธ์ ของผู้ให้ สัมภาษณ์อย่างครบถ้วน

การวิเคราะห์ข้อมูล สำหรับกระบวนการมีการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกนั้น ผู้วิจัยได้ นำข้อมูลมาใช้ในการบวนการวิเคราะห์ และประมวลผลข้อมูลโดยดำเนินการร่วมกับกระบวนการรวบรวม ข้อมูล จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร โดยกระบวนการและวิธีการวิเคราะห์ ได้ดำเนินการตามแนว ทางการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลพื้นฐานโดยรวมเกี่ยวกับคนพิการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอยะผิง จังหวัดนครราชสีมา

คนพิการในพื้นที่ที่มีความหลากหลายทั้งในด้านประเภทของความพิการ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย โดยข้อมูลพื้นฐานที่ได้รับการบันทึกส่วนใหญ่ มาจากฐานข้อมูลของกรม ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการจัดบริการ ต่าง ๆ

คนพิการในพื้นที่ที่มีปัญหาหลักเกี่ยวกับการเข้าถึงสิทธิและบริการที่จำเป็น เนื่องจากขาดการรับรู้หรือเข้าใจสิทธิที่ตนพึงมี บางรายไม่มีผู้ดูแลหรือไม่สามารถดำเนินการด้านเอกสารได้ด้วยตนเอง ส่งผลให้ตกหล่นจากระบบการช่วยเหลือ นอกจากนี้ยังพบปัญหาด้านอาชีพและรายได้ โดยคนพิการจำนวนมากไม่มีอาชีพเป็นหลักแหล่ง และพึ่งพาเบี้ยยังชีพจากรัฐเป็นหลัก ทำให้คุณภาพชีวิตอยู่ในระดับต่ำ

ด้านสภาพแวดล้อม พบว่าบางชุมชนยังขาดการปรับปรุงหรือจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ เช่น ทางลาด ห้องน้ำ หรือป้ายสัญลักษณ์ที่เหมาะสม ซึ่งส่งผลกระทบต่อ การดำเนินชีวิตประจำวัน และการเข้าถึงบริการของภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่งพยายามผลักดันการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกเหล่านี้ แต่ติดข้อจำกัดด้านงบประมาณและข้อจำกัดทางกายภาพของพื้นที่

ในบางพื้นที่ที่มีการจัดตั้งกลไกช่วยเหลือคนพิการ เช่น คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการระดับท้องถิ่น หรือกลุ่มอาสาสมัคร แต่กลไกเหล่านี้ยังไม่สามารถขับเคลื่อนงานได้อย่างทั่วถึงในทุกพื้นที่ อันเนื่องมาจากการขาดบุคลากรเฉพาะด้าน และภาระงานของเจ้าหน้าที่ที่ต้องดูแลกลุ่มเปราะบางหลายกลุ่มพร้อมกัน

ตารางที่ 1 สรุปข้อมูลพื้นฐานโดยรวมเกี่ยวกับคนพิการของ อบท. ในเขตอำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา

อบท.	ลักษณะความพิการ	สถานการณ์และแนวโน้ม	การดำเนินงานที่สำคัญ
ทต. รังกาใหญ่	ทางการเคลื่อนไหวและติดเตียง	เพิ่มขึ้นจากอุบัติเหตุและโรคเรื้อรัง	มีศูนย์สุขใจใกล้บ้าน, อบสมุนไพรร, อาสาสมัครดูแล, เครือข่าย รพ.สต. และภาคีร่วม
อบต. กระซอน	ทางการเคลื่อนไหว (ผู้สูงอายุ)	แนวโน้มเพิ่มจากภาวะชราภาพ	เยี่ยมบ้านสม่ำเสมอ, ประสาน รพ.สต., ส่งเสริมสิทธิและการขึ้นทะเบียน
อบต. กระเบื้องใหญ่	ทางการเคลื่อนไหวและโรคเรื้อรัง	มีทั้งกลุ่มพิการและกลุ่มเสี่ยงเพิ่มขึ้น	ส่งเสริมการขึ้นทะเบียน, มีโครงการฝึกอาชีพและกิจกรรมสุขภาพ
อบต. ชีวาน	ทางการเคลื่อนไหว	พบผู้พิการติดเตียงหลายราย	มีการจัดสวัสดิการและการเยี่ยมบ้าน ร่วมกับอาสาสมัครและ พมจ.
อบต. สัมฤทธิ์	ครอบคลุมทุกประเภท	แนวโน้มคงที่แต่มีการสนับสนุนต่อเนื่อง	ดำเนินโครงการอบรมอาชีพ, มีศูนย์สุขใจใกล้บ้าน, ร่วมมือกับ รพ.สต., พมจ., อบจ.

จากข้อมูลในตารางพบว่า คนพิการในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอยะผา จังหวัด นครราชสีมา ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุที่มีความพิการทางการเคลื่อนไหว ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมี สาเหตุหลักมาจากภาวะชราภาพ โรคเรื้อรัง และอุบัติเหตุ ทั้งนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่ง มีการ ดำเนินงานด้านคนพิการแตกต่างกันไปตามบริบทของพื้นที่ เช่น การจัดตั้งศูนย์บริการคนพิการในชุมชน การ เยี่ยมบ้าน การฝึกอาชีพ และการประสานงานกับภาคีเครือข่ายด้านสุขภาพและสวัสดิการ แม้จะมี ความ พยายามในการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง แต่ยังคงพบข้อจำกัดในบางพื้นที่ เช่น การขาดข้อมูลที่ชัดเจน การเข้าถึง บริการของคนพิการบางกลุ่ม และจำนวนบุคลากรผู้ปฏิบัติงานที่ยังมีไม่เพียงพอ สถานการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้ เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนากลไกการจัดเก็บข้อมูล การเสริมสร้างบทบาทของอาสาสมัคร และการบูรณา การความร่วมมือในระดับพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. การดำเนินงานด้านคนพิการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอยะผา จังหวัด นครราชสีมา

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอยะผามีการดำเนินงานด้านคนพิการครอบคลุมหลากหลาย มิติ โดยมุ่งเน้นการสนับสนุนทั้งในระดับบุคคลและชุมชน มีการมอบหมายหน้าที่ให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ ดำเนินงานด้านคนพิการโดยตรง เช่น การจ่ายเบี้ยยังชีพคนพิการ การประสานงานเพื่อจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่คนพิการ การจัดทำฐานข้อมูลคนพิการในพื้นที่ และการพัฒนาแผนงานหรือโครงการที่ส่งเสริม คุณภาพชีวิตคนพิการในชุมชน

การดำเนินงานเหล่านี้อยู่ภายใต้กรอบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และข้อบัญญัติของท้องถิ่น โดยมีการ กำหนดนโยบายในระดับองค์กรให้ความสำคัญต่อการคุ้มครองสิทธิและเสริมสร้างศักยภาพของคนพิการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่มีการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับอำเภอ จังหวัด และหน่วยงานเอกชน เพื่อส่งเสริมการพัฒนาในด้านต่าง ๆ เช่น การศึกษา การแพทย์ การฝึกอาชีพ และการ เข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐาน

นอกจากนี้ยังพบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่งมีการกำหนดงบประมาณเฉพาะกิจเพื่อใช้ใน โครงการที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ เช่น โครงการปรับปรุงบ้านพักให้เหมาะสมกับการใช้ชีวิตของคนพิการ การจัด อบรมให้ความรู้ด้านสิทธิ หรือการสร้างเครือข่ายอาสาสมัครเพื่อเยี่ยมบ้านและติดตามสภาพความเป็นอยู่ของ คนพิการอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ยังมีข้อจำกัดด้านงบประมาณ บุคลากรเฉพาะด้าน และเครื่องมือ สนับสนุน ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของการดำเนินงานในบางพื้นที่

อภิปรายผล

1. ข้อมูลพื้นฐานโดยรวมเกี่ยวกับคนพิการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอยะผา จังหวัดนครราชสีมา

การศึกษาข้อมูลพื้นฐานของคนพิการในพื้นที่อำเภอยะผา จังหวัดนครราชสีมา พบว่า คนพิการ ส่วน ใหญ่เป็นผู้สูงอายุที่มีความบกพร่องทางการเคลื่อนไหว รวมถึงความพิการจากโรคเรื้อรังหรืออุบัติเหตุ ซึ่ง สอดคล้องกับแนวคิดขององค์การอนามัยโลก (World Health Organization, 2012) ที่ระบุว่าองค์ประกอบ

ของคุณภาพชีวิตประกอบด้วยมิติด้านกายภาพ จิตใจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งความบกพร่องทางกายภาพย่อมส่งผลกระทบต่อความสามารถในการดำเนินชีวิตประจำวันของบุคคล

อย่างไรก็ตาม ระบบการจัดเก็บข้อมูลคนพิการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังคงพึ่งพาฐานข้อมูลจากส่วนกลาง เช่น ข้อมูลจากกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ซึ่งอาจไม่สามารถสะท้อนข้อมูลเฉพาะรายหรือบริบทพื้นที่ได้อย่างครอบคลุม แม้จะมีประโยชน์ในเชิงมาตรฐาน แต่การขาดข้อมูลเชิงลึก ด้านความต้องการของคนพิการในชุมชนอาจเป็นอุปสรรคต่อการวางแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตในระดับพื้นที่ได้อย่างตรงจุด (World Health Organization, 2020a)

นอกจากนี้ จากแนวคิดของ Maslow (เมธา หริมเทพาธิป, 2560) ที่เสนอว่าความต้องการของมนุษย์มีลำดับขั้นจากปัจจัยพื้นฐานไปจนถึงความต้องการเพื่อพัฒนาศักยภาพสูงสุด แสดงให้เห็นว่า หากข้อมูลพื้นฐานของคนพิการไม่สามารถสะท้อนความต้องการในแต่ละลำดับขั้นได้อย่างชัดเจน ย่อมส่งผลให้การ จัดสวัสดิการไม่สอดคล้องกับบริบทความจำเป็นของกลุ่มเป้าหมายอย่างแท้จริง

ในขณะเดียวกัน แนวคิดของ Max-Neef (สุริย์วรรณ สรรพสิงห์, 2560) ชี้ว่า ความต้องการของมนุษย์ไม่ได้เป็นลำดับขั้นแบบตายตัว แต่สามารถเกิดขึ้นพร้อมกันและมีความสัมพันธ์กัน ดังนั้นการเก็บข้อมูล ที่แยกส่วนหรือมองแบบเชิงเดี่ยวจะไม่สามารถตอบโจทย์คุณภาพชีวิตในมิติที่หลากหลายของคนพิการ ได้อย่างแท้จริง โดยเฉพาะในมิติด้านอารมณ์ ความสัมพันธ์ และอัตลักษณ์ซึ่งมักถูกมองข้ามในเชิงนโยบาย

สุดท้าย เมื่อพิจารณาตามแนวคิดการกระจายอำนาจของ Litvack, Ahmad และ Bird (1998) ที่เสนอว่าการบริหารแบบกระจายอำนาจจะมีประสิทธิภาพก็ต่อเมื่อหน่วยงานท้องถิ่นสามารถกำหนดแนวนโยบาย ที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างอิสระและใกล้ชิดกับบริบทของชุมชน การที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังขาดระบบจัดเก็บข้อมูลที่สะท้อนข้อเท็จจริงในพื้นที่อย่างแท้จริง จึงถือเป็นข้อจำกัดสำคัญในการบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม

2. การดำเนินงานด้านคนพิการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา

การดำเนินงานด้านคนพิการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอพิมายสะท้อนถึง ความพยายามในการวางโครงสร้างการบริการพื้นฐาน แต่ยังคงขาดกลไกสนับสนุนในระดับที่ตอบสนอง ต่อคุณภาพชีวิตอย่างรอบด้าน เมื่อพิจารณาจากกรอบแนวคิดของดัชนีความก้าวหน้าของคน (HAI) ซึ่งสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2565) ได้เสนอไว้ใน 8 ด้าน พบว่าการดำเนินงาน ในพื้นที่ยังเน้นเพียงมิติเชิงกายภาพ เช่น เบี้ยยังชีพ การปรับสภาพแวดล้อมพื้นฐาน และการส่งต่อบริการแพทย์ แต่ยังคงขาดการบูรณาการกับมิติอื่น เช่น ชีวิตครอบครัว การศึกษา และการมีส่วนร่วมของชุมชน

แนวคิดของ Alderfer's ERG Theory (นันทนา จงดี, 2560) แบ่งความต้องการมนุษย์เป็น 3 กลุ่ม คือ การดำรงอยู่ (Existence), ความสัมพันธ์ (Relatedness), และการเติบโต (Growth) ซึ่งสามารถเกิดขึ้น พร้อมกันและมีการถอยกลับได้ (frustration-regression) หากความต้องการหนึ่งไม่บรรลุ การดำเนินงาน ในพื้นที่พบว่า หน่วยงานท้องถิ่นมักเน้นเพียงการสนับสนุนความต้องการขั้นพื้นฐานด้านกายภาพ เช่น การเข้าถึงบริการทางการแพทย์หรือเงินอุดหนุน แต่กลับไม่มีระบบสนับสนุนที่ช่วยให้คนพิการสามารถพัฒนาและเติบโต

ในบทบาทของตนในสังคมได้ ซึ่งทำให้คนพิการบางส่วนเกิดการถดถอยด้านจิตใจและความสัมพันธ์ยิ่งไปกว่านั้น เมื่อพิจารณาตามแนวคิดขององค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อม (Environment Domain) ที่ใช้ ในแบบวัด WHOQOL-BREF (World Health Organization, 2020b) พบว่า สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ เช่น ระบบขนส่งสาธารณะ หรือที่อยู่อาศัยที่ปรับให้เข้ากับคนพิการ ยังไม่มีความครอบคลุมในหลายพื้นที่ ทำให้เกิดข้อจำกัดในการดำรงชีวิตประจำวัน และไม่สอดคล้องกับแนวคิดที่ระบุว่าสภาพแวดล้อมต้องเอื้อต่อการใช้ชีวิตอย่างปลอดภัยและมีศักดิ์ศรีของบุคคล

ในแง่ของความเสมอภาค แนวคิดเรื่องสิทธิและการมีส่วนร่วมของคนพิการ ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 และหลักการขององค์การอนามัยโลก (World Health Organization, 2020a) ล้วนระบุถึงสิทธิในการมีส่วนร่วมในชีวิตสาธารณะ และการดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี แต่จากข้อมูลภาคสนามพบว่า การมีส่วนร่วมของคนพิการในกระบวนการตัดสินใจหรือ การจัดการยังเป็นไปในลักษณะ “ถูกให้” แทนที่จะเป็น “ผู้กำหนดร่วม” ซึ่งสะท้อนถึงความเหลื่อมล้ำเชิงโครงสร้างที่ยังคงอยู่ในระดับชุมชน

ดังนั้น แม้การดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีความพยายามในการสนับสนุนคนพิการในระดับหนึ่ง แต่หากขาดมุมมองแบบองค์รวมที่เชื่อมโยงมิติด้านความสัมพันธ์ การเติบโต และการมีส่วนร่วม ก็อาจทำให้ไม่สามารถพัฒนาให้คนพิการมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของคนพิการ และการดำเนินงานด้านคนพิการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา พบประเด็นที่สามารถนำไปใช้ปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานด้านคุณภาพชีวิตของคนพิการได้ ดังนี้

1.1 ควรพัฒนาระบบฐานข้อมูลคนพิการในระดับพื้นที่ให้เป็นระบบและทันสมัย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดเก็บข้อมูลคนพิการอย่างมีระบบ มีการอัปเดตสม่ำเสมอ และสามารถเชื่อมโยงกับฐานข้อมูลจากหน่วยงานกลางและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการวางแผนและบริหารจัดการงานด้านคนพิการอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนพิการ ครอบครัว และชุมชนในทุกระดับของการดำเนินงาน ควรเปิดโอกาสให้คนพิการและครอบครัวเข้ามามีบทบาทในการออกแบบบริการ กำหนดนโยบาย และติดตามผลการดำเนินงาน เพื่อให้บริการต่าง ๆ สอดคล้องกับบริบทและความต้องการที่แท้จริงในพื้นที่

1.3 จัดสรรงบประมาณและทรัพยากรที่เหมาะสมเพื่อรองรับการดำเนินงานด้านคนพิการ ควรมีการจัดสรรงบประมาณเฉพาะด้านสำหรับงานคนพิการอย่างชัดเจนและเพียงพอ รวมถึง การสนับสนุนทรัพยากร เช่น อุปกรณ์ช่วยเหลือ บุคลากรเฉพาะทาง และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่

1.4 พัฒนาศักยภาพของบุคลากรที่รับผิดชอบงานด้านคนพิการ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานควรได้รับการอบรมเสริมสร้างความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับการทำงานกับคนพิการ เพื่อให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเข้าใจบริบทของผู้รับบริการอย่างแท้จริง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรขยายพื้นที่การศึกษาให้ครอบคลุมมากขึ้น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายและสามารถเปรียบเทียบการดำเนินงานระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในลักษณะต่าง ๆ ทั้งในพื้นที่ที่มีศักยภาพสูง และพื้นที่ที่มีข้อจำกัด ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการสังเคราะห์ข้อเสนอเชิงนโยบายในระดับจังหวัดหรือประเทศ

2.2 ควรศึกษาความคิดเห็นของคนพิการและครอบครัวโดยตรง เพื่อให้ได้ข้อมูลจากมุมมองของผู้รับบริการ อันจะช่วยให้การวิเคราะห์ความต้องการและข้อจำกัดของระบบสวัสดิการมีความสมบูรณ์มากขึ้น และสะท้อนภาพรวมของคุณภาพชีวิตอย่างรอบด้าน

2.3 ควรใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (Mixed Methods) เพื่อเพิ่มความแม่นยำและความลึกในการวิเคราะห์ โดยการผสมผสานข้อมูลเชิงปริมาณ เช่น แบบสอบถาม หรือดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิต ร่วมกับข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

2.4 ควรศึกษาแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) จากพื้นที่ต้นแบบ เพื่อสังเคราะห์รูปแบบการดำเนินงานที่ประสบผลสำเร็จ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่อื่นได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะในด้านการจัดการทรัพยากร การมีส่วนร่วมของชุมชน และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ

เอกสารอ้างอิง

- นันทนา จงดี. (2560). แรงจูงใจตามทฤษฎี ERG และความผูกพันองค์กรของพนักงานที่มีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงาน: กรณีศึกษา บริษัทผลิตรถเด็กเล่นแห่งหนึ่งในจังหวัดปทุมธานี [วิทยานิพนธ์/การค้นคว้าอิสระ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี]. สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2568, จาก <https://www.repository.rmutt.ac.th/dspace/bitstream/123456789/3247/1/RMUTT158659.pdf>
- นุชประภา โมกข์ศาสตร์. (2565). ปัญหาและความท้าทายของการดำเนินงานด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการในประเทศไทย. *วารสารพัฒนาสังคม*, 18(2), 45–60.
- พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496. (2496). *ราชกิจจานุเบกษา*, 70(36), 1–6.
- พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556. (2556). *ราชกิจจานุเบกษา*, 130(30ก), 6–12. <https://ratchakitcha.soc.go.th/documents/1965027.pdf>
- พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550. (2550). *ราชกิจจานุเบกษา*, 124(61ก), 8–24. <https://ratchakitcha.soc.go.th/documents/226239.pdf>
- พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537. (2537). *ราชกิจจานุเบกษา*, 111(53ก), 11–35. <https://ratchakitcha.soc.go.th/documents/1646816.pdf>

- เมธา หริมเทพาธิป. (2560). การวิเคราะห์ทฤษฎีลำดับขั้นของความต้องการของอับราฮัม ฮาโรลด์ มาสโลว์ในเชิงปรัชญาทางสังคมศาสตร์. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี*, 11(2), 45–58.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560. (2560). *ราชกิจจานุเบกษา*, 134(40ก), 1–90.
- สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ. (2557). *รายงานสถานการณ์คนพิการในประเทศไทย*. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2565). *การสำรวจความพิการ พ.ศ. 2565*. สืบค้นเมื่อ 11 มกราคม 2568, จาก https://www.nso.go.th/nsoweb/storage/survey_detail/2023/20230725162812_14118.pdf
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *ดัชนีความก้าวหน้าของคน ปี 2566*. สืบค้นเมื่อ 21 มกราคม 2568, จาก https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=13077&filename=Social_HAI
- สุริย์วรรณ สรรพสิงห์. (2560). *การประเมินคุณภาพบริการอิเล็กทรอนิกส์ สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่* [วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่].
- Litvack, J., Ahmad, J., & Bird, R. (1998). *Rethinking decentralization in developing countries*. The World Bank.
- World Health Organization. (2012). *Measuring quality of life: The World Health Organization quality of life instruments*. World Health Organization.
- World Health Organization. (2020a). *Disability considerations during the COVID-19 outbreak*. <https://www.who.int/publications/i/item/WHO-2019-nCoV-Disability-2020-1>
- World Health Organization. (2020b). *WHOQOL-BREF: Introduction, administration, scoring and generic version of the assessment*. World Health Organization.